

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: تشخیص اوقات/مواقیت الصلاة

بحث اخیر ما درباره جمع بین صلاتین یعنی خواندن ظهر و عصر یا مغرب و عشاء پشت سر هم بود، این مسئله در فقه عامه و خاصه بسیار مهم است و زیر ساخت و ریشه دارد.

مطلب اول اینکه جمع بین دو نماز (ظهرین یا عشاءین) بدون فاصله طبق مبنای فقهی شیعه و اخبار و فرهنگ اهل بیت علیهم السلام اشکالی ندارد ولی عامه اوقات نماز را متباین و متغایر می دانند و دیگر قائل به وقت مشترک نیستند یعنی اول ظهر اذان می گویند و نماز ظهر را می خوانند و بعد از یکی دو ساعت در عصر مجدداً اذان می گویند و نماز عصر را می خوانند و مغرب و عشاء را نیز به همین صورت می خوانند و این از زمان خلفاء و بنی امیه و بنی عباس بوده تا به حالا بر خلاف ما شیعیان که اینطور قائل نیستیم و قبلاً اخبار مربوط به این مطلب را خواندیم.

مطلب دیگر اینکه اقوال فقهاء در کتب فقهی بسیار مهم هستند و مطلب را روشن می کنند، برای نمونه کتابی هست بنام "المعنی" که اقوال عامه در آن بیان شده، در جلد دوم از المعنی مسائل مربوط به جمع بین صلاتین مطرح شده که اکثر فقهاء عامه جمع بین صلاتین را نفی کرده اند اما وقتی به صحاح سته و یا دیگر کتب روایی عامه مراجعه می کنیم می بینیم که مسئله جمع بین صلاتین وجود دارد ولی فتوای آنها با این کتب فرق دارد.

صاحب وسائل در باب ۳۱ و ۳۲ از ابواب مواقیت الصلاة روایات مربوط به جمع بین صلاتین را ذکر کرده، عنوان باب ۳۱ این است که "باب جواز الجمع بین الصلاتین فی وقت واحد جماعة و فرادی لعذر"، عنوان باب ۳۲ این است که "باب جواز الجمع بین الصلاتین لغير عذر ایضاً".

روایاتی را به عنوان نمونه از این دو باب می خوانیم:

خبر اول: ﴿محمد بن یعقوب، عن علي بن محمد، عن سهل بن زياد، عن أحمد بن محمد بن أبي نصر، عن عبد الله بن سنان قال: شهدت صلاة المغرب ليلة مطيرة في مسجد رسول الله صلى الله عليه وآله، فحين كان قريباً من الشفق نادوا وأقاموا الصلاة فصلوا المغرب، ثم أمهلوا الناس حتى صلوا ركعتين ثم قام المنادي في مكانه في المسجد فأقام الصلاة فصلوا العشاء ثم انصرف الناس إلى منازلهم، فسألت أبا عبد الله عليه السلام عن ذلك فقال: نعم قد كان رسول الله صلى الله عليه وآله عمل بهذا﴾^۱.

خبر سنداً صحیح است.

خبر دوم: ﴿محمد بن علي بن الحسين بإسناده، عن عبد الله بن سنان، عن الصادق عليه السلام أن رسول الله صلى الله عليه وآله جمع بين الظهر والعصر بأذان وإقامتين، وجمع بين المغرب والعشاء في الحضر من غير علة بأذان واحد وإقامتين﴾^۲.

اسناد شیخ صدوق به عبدالله بن سنان صحیح است.

^۱ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۵۹، ابواب مواقیت الصلاة، باب ۳۱، حدیث ۱، ط الاسلامیة.

^۲ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۶۰، ابواب مواقیت الصلاة، باب ۳۲، حدیث ۱، ط الاسلامیة.

عن أحمد بن محمد بن محمد مثله إلا أنه قال: بعد سقوط الشفق. ^۵

تمام اخبار مورد عمل اصحاب و فقهاء هستند لذا اگر بعضی از رجال حدیث ضعیف باشند بخاطر عمل اصحاب ضعفش جبران می شود.

قبلا عرض کردیم که "لکل صلاة وقتان" لذا افضل تفریق بین صلاتین است ولی خب چون وقت زیادی می گیرد جمع نیز جایز می باشد.

آخرین خبری که امروز می خوانیم این خبر است: ^۵ وعن علي بن عبد الله الوراق، وعلي بن محمد القزويني جميعا، عن سعد ابن عبد الله، عن العباس بن سعيد الأزرق، عن زهير بن حرب، عن سفيان بن عيينة عن الزبير، عن سعيد بن جبیر، عن ابن عباس قال: جمع رسول الله صلى الله عليه وآله بين الظهر والعصر من غير خوف ولا سفر، فقال: أراد أن لا يخرج أحد من أمته. وبالاسناد عن العباس الأزرق، عن ابن عون بن سلام الكوفي، عن وهب بن معاوية الجعفي، عن أبي الزبير مثله. ^۶

در مجمع البحرين گفته شده حرج یحرج من باب علم يعلم أى ضاق یعنی پیغمبر صلی الله علیه و آله خواسته امت در حرج و مضیقه و سختی نباشند لذا فرموده جمع بین صلاتین بدون عذر نیز اشکالی ندارد. بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين

خبر سوم: ^۳ وعن أحمد بن محمد بن يحيى، عن أبيه، عن أحمد بن محمد بن عيسى، عن محمد بن سنان، عن عبد الملك القمي، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: قلت له: أجمع بين الصلاتين من غير علة؟ قال: قد فعل ذلك رسول الله صلى الله عليه وآله، أراد التخفيف عن أمته. ^۳

خبر چهارم: ^۳ وبالاسناد عن سعد بن عبد الله، عن محمد بن عبد الله بن أبي خلف، عن أبي يعلى بن الليث والي قم، عن عون بن جعفر المخزومي، عن داود بن قيس الفراء عن صالح، عن ابن عباس، أن رسول الله صلى الله عليه وآله جمع بين الظهر والعصر والمغرب والعشاء عن غير مطر ولا سفر، فقل لابن عباس: ما أراد به؟ قال: أراد التوسيع لامته. ^۴

خبر پنجم: ^۳ محمد بن يعقوب، عن محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد، عن علي بن الحكم عن عبد الله بن بكير، عن زرارة، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: صلى رسول الله صلى الله عليه وآله بالناس الظهر والعصر حين زالت الشمس في جماعة من غير علة، وصلى بهم المغرب والعشاء الآخرة قبل سقوط الشفق من غير علة في جماعة، وإنما فعل رسول الله صلى الله عليه وآله ليتسع الوقت على أمته. ورواه الشيخ بإسناده عن أحمد بن محمد بن محمد بن الصدوق في (العلل) عن أبيه، عن سعد بن عبد الله،

^۵ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۶۲، ابواب مواقيت الصلاة، باب ۳۲، حدیث ۸، ط الاسلامیة.

^۶ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۶۱، ابواب مواقيت الصلاة، باب ۳۲، حدیث ۴، ط الاسلامیة.

^۳ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۶۱، ابواب مواقيت الصلاة، باب ۳۲، حدیث ۳، ط الاسلامیة.

^۴ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۶۱، ابواب مواقيت الصلاة، باب ۳۲، حدیث ۵، ط الاسلامیة.